

การพัฒนาระบบและกลไกการดำเนินงาน ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนนายเรือ

สันติ งามเสริฐ¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนนายเรือ (รร.นร.) และ 2) เพื่อพัฒนาระบบ กลไก และแนวทางการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของ รร.นร. ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน คัดเลือกด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบบันทึกข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของ รร.นร. จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านกำลังพล : ผู้บริหารระดับสูงยังขาดการนำองค์กรด้านการประกันคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจน กำลังพลส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมในงานประกันคุณภาพศึกษาค่อนข้างน้อย การย้ายบรรจุกำลังพลบ่อยครั้งส่งผลให้การดำเนินงานขาดความต่อเนื่อง 2) ด้านวัสดุและอุปกรณ์ : ขาดระบบฐานข้อมูลสารสนเทศที่สนับสนุนงานประกันคุณภาพการศึกษา และ 3) ด้านการจัดการ : การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานยังไม่เหมาะสม การกำหนดกรอบคุณภาพยังไม่ชัดเจน การกำหนดแผนงานไม่ชัดเจน และการกำกับติดตามงานตามวงจรคุณภาพ Plan Do Check Action (PDCA) ยังไม่มีประสิทธิภาพ

2. ระบบ กลไก และแนวทางในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของ รร.นร. มีเป้าหมายคือ รร.นร. สามารถดำเนินงานตามวงจรคุณภาพ PDCA ได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ขั้นตอนการดำเนินงานเชิงระบบ ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และข้อมูลป้อนกลับ ดังนี้ 2.1) ปัจจัยนำเข้า: เตรียมปัจจัยนำเข้าให้พร้อมสำหรับการสนับสนุนการดำเนินงาน ได้แก่ ศักยภาพของบุคลากร (จำนวน และความสามารถ) งบประมาณ วัสดุและอุปกรณ์ต่าง ๆ และระบบการจัดการงานการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันที่มีประสิทธิภาพ 2.2) กระบวนการ: ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการ ได้แก่ การพัฒนาบุคลากร วางแผนการดำเนินงาน แต่งตั้งคณะกรรมการต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนระบบ กำหนดกรอบคุณภาพ จัดทำคู่มือการประกันคุณภาพการศึกษา และพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศสนับสนุนการดำเนินงาน ขั้นดำเนินการ การประเมินคุณภาพการศึกษาในระดับหลักสูตรและระดับสถาบัน จำนวน 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การเตรียมการตรวจประเมินคุณภาพ ขั้นที่ 2 การตรวจประเมินคุณภาพ ขั้นที่ 3 การส่งรายงานผลการประเมิน และ ขั้นที่ 4 การนำผลการประเมินไปพัฒนาคุณภาพ และ ขั้นดำรงสภาพและพัฒนาต่อเนื่อง เป็นการดำรงสถานะความพร้อมการดำเนินงาน การทบทวนผลการดำเนินงาน และบูรณาการผลการดำเนินงาน 2.3) ผลผลิต : รายงานการประเมินตนเองและผลการ

¹ อาจารย์ ฝายศึกษา โรงเรียนนายเรือ, E-Mail : santingamsert@gmail.com

ประเมินระดับหลักสูตรและระดับสถาบัน และ 2.4) ข้อมูลป้อนกลับ : เป็นขั้นการนำผลการประเมินที่ได้มาใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการปฏิบัติงานในปีการศึกษาถัดไป

คำสำคัญ : การประกันคุณภาพการศึกษา, โรงเรียนนายเรือ

Development of Systems and Mechanisms for Educational Quality Assurance of the Royal Thai Naval Academy

Santi Ngamsert¹

Abstract

This research has two objectives which are 1) to analyze problems and obstacles in the operation of educational quality assurance of the Royal Thai Naval Academy (RTNA) and 2) to develop systems, mechanisms and guidelines for educational quality assurance of RTNA. The analysis method for this research is qualitative research. Group of experts and working group are the key informants for data gathering, and the selection was purposive sampling. The tools for gathering data were structure interview and recording form. Data analysis was content analysis. The conclusions of this research were as follow as;

1. Problems and obstacles in the operation of educational quality assurance of RTNA were in the amount of 3 aspects. The first aspect regarded personnel component. The background, understanding and knowledge in educational quality assurance of high-level executives were not meet the quality as same as most of people regarding educational quality assurance. Job relocation resulted in a lack of continuity in operations. The second aspect regarded materials and equipment component. RTNA lacked an information database system for supporting educational quality assurance work. Lastly, the third aspect regarded management. The appointment of the operational committee was inappropriate and not suitable. The quality framework and planning were unclear and monitoring task was not effective.

2. RTNA 's operational goals are educational quality assurance implemented consistently and efficiently according to PDCA annually. Inputs, processes, outputs and feedback are components for stimulating workflow systematically. 2.1) Input: inputs preparation should be ready for work consisting. There are personnel potential, budget, materials, equipment and educational quality assurance management system. 2.2) Process: there are 3-step working processes which are preparatory phase, action phase and maintaining status and continuous development phases. Preparatory phase are activities that

¹Royal Thai Naval Academy, E-Mail : santingamsert@gmail.com

must be performed as follows: appointment of committee, a quality framework setting, manual creation, and information database systems development to support educational quality assurance. Action phase, it is an educational quality assessment at the curriculum and institutional levels, consisting of 4 steps as followings, the first step the preparing for the quality assessment, the second step the implementation of quality assessments, the third step the assessment reporting and the forth step the applying assessment results to improve quality. Maintaining status and continuous development phase is for maintaining operational readiness status, performance review and integration of performance. 2.3) Output: the output of this stage is a curriculum and institutional level self-assessment report. 2.4) Feedback: it is the step in which the assessment results are used as information for planning the next academic year's performance.

Keywords: Educational Quality Assurance, Royal Thai Naval Academy.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ.2562 มาตรา 3 วรรค 3 ระบุว่า สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ หมายถึง สถาบันอุดมศึกษาในสังกัดของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) และสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่ไม่อยู่ในสังกัด อว. (ราชกิจจานุเบกษา, 2562 : 72 – 73) ดังนั้น รร.นร. ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาของกองทัพเรือ (ทร.) จึงต้องอยู่ภายใต้การกำกับมาตรฐานตามพระราชบัญญัตินี้ โดยเนื้อหาที่ระบุในมาตรา 62 แห่งพระราชบัญญัตินี้ และตามประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา กำหนดให้สถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาต้องจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามบริบทของแต่ละสถาบัน โดยความเห็นชอบของสภาสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างความเชื่อมั่นว่าสถาบันอุดมศึกษานั้น ๆ ได้จัดการศึกษาให้มีคุณภาพอย่างน้อยเป็นไปตามมาตรฐานการอุดมศึกษา ตามพันธกิจ และยุทธศาสตร์ของสถาบัน โดยการกำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในและการประกันคุณภาพการศึกษากายนอก เพื่อเป็นระบบและกลไกในการกำกับการบริหารคุณภาพการศึกษาของสถาบันการศึกษานั้น ๆ ตลอดจนต้องปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้เรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และสาธารณชนว่าสถาบันดังกล่าวจะสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ราชกิจจานุเบกษา, 2565 : 58 – 66)

การประกันคุณภาพการศึกษากายในให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาที่รับผิดชอบต่อผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับคุณภาพของกระบวนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย การประกันคุณภาพระดับหลักสูตร และระดับสถาบัน โดยสถาบันเป็นผู้ดำเนินการกำกับติดตามเองทั้งหมด ส่วนการประกันคุณภาพการศึกษากายนอกนั้น ตามประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา กำหนดให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. เป็นหนึ่งในหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการประเมินคุณภาพการศึกษากายนอก ระดับอุดมศึกษา (คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา, 2564) ซึ่งการดำเนินงานของ สมศ. นั้น ได้กำหนดให้มีการประเมินเพื่อรับรองคุณภาพสถาบันอุดมศึกษาในทุก ๆ 5 ปี ทั้งนี้การประกันคุณภาพการศึกษากายในนั้น

จะให้อิสระเสรีแก่สถาบันการศึกษาในการเลือกใช้กรอบมาตรฐานและแนวทางในการกำกับมาตรฐานตามที่สถาบันการศึกษานั้น ๆ ต้องการ แต่ต้องเป็นกรอบมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป เช่น การดำเนินการตามคู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2557 เป็นต้น ส่วนการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกนั้น จะต้องดำเนินการตามหน่วยที่ อว. รับรองให้เป็นหน่วยประเมิน จากผลการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของ รร.นร. ที่ผ่านมา พบว่า ระบบและกลไกการดำเนินงานฯ ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร กล่าวคือ รร.นร. ยังขาดแนวทางในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจน ผู้บริหารและปฏิบัติงานของ รร.นร. ยังไม่เห็นภาพการประกันคุณภาพการศึกษาที่ตรงกัน (โรงเรียนนายเรือ, 2565)

จากปัญหาด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของ รร.นร. ตามที่กล่าวข้างต้น ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการบริหารงานของ รร.นร. กล่าวคือ ขาดระบบและกลไกในการขับเคลื่อนงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาที่ดี และส่งผลให้ รร.นร. ไม่มีข้อมูลและสารสนเทศที่เพียงพอสำหรับการสะท้อนคุณภาพการจัดการศึกษา ผู้บริหารไม่มีข้อมูลที่ทันสมัยและเพียงพอสำหรับการตัดสินใจในด้านการบริหารอย่างทันทั่วทั้งที่ขาดข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการสนับสนุนงานด้านการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาครูอาจารย์ การสนับสนุนเครื่องช่วยการศึกษาต่าง ๆ รวมทั้งงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ รร.นร. จะได้รับรู้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่ชัดเจนมากขึ้น และ รร.นร. จะได้ระบบ กลไก และแนวทางการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารและปฏิบัติงานมีกรอบและแนวทางในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจน ทุกคนเห็นภาพตรงกัน และสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อน รร.นร. ให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ มีสมรรถนะที่สอดคล้องตามที่ ทร. ต้องการ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของ รร.นร.
2. เพื่อพัฒนาระบบ กลไก และแนวทางในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของ รร.นร.

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาสภาพปัจจุบันการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของ รร.นร. วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา และนำเสนอระบบ กลไก และแนวทางในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของ รร.นร.

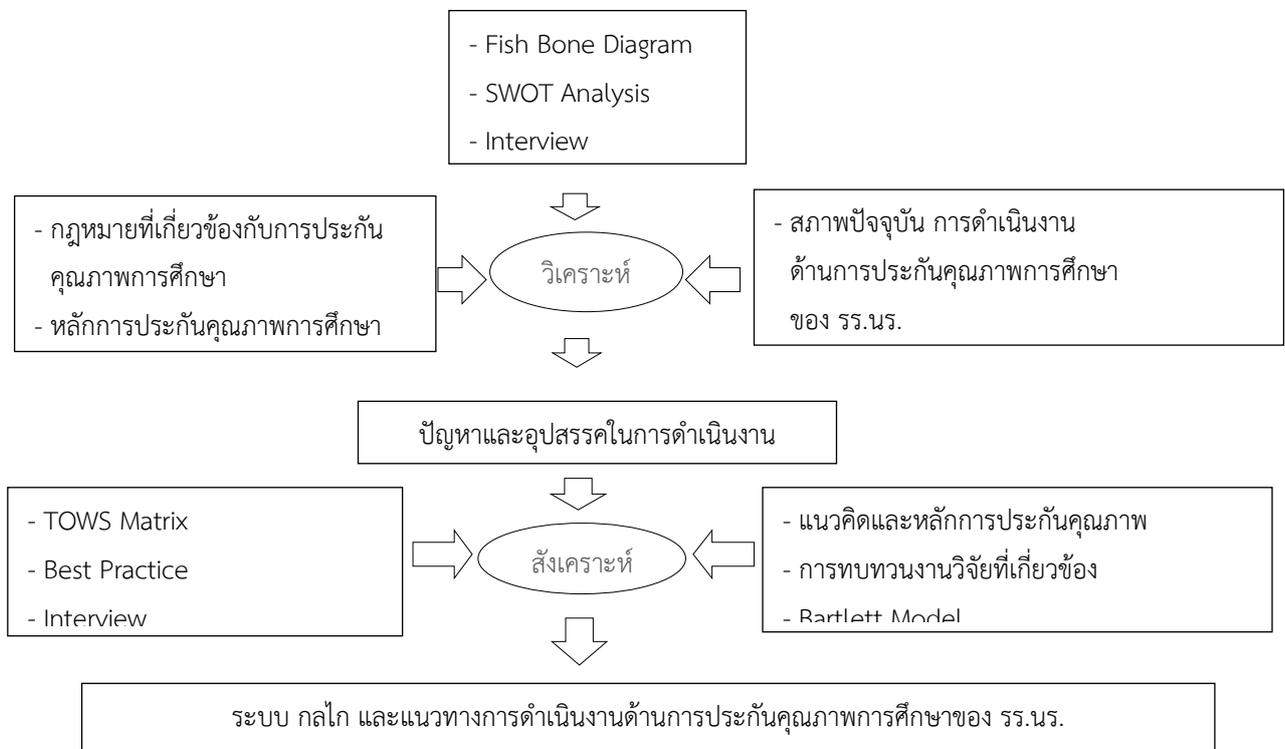
2. แหล่งข้อมูลเป็นการศึกษาจากคู่มือ เอกสารทางราชการ บทความวิจัย บทความวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งในรูปแบบเอกสารและข้อมูลในระบบอินเทอร์เน็ตทั้งภายในและต่างประเทศ รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและปฏิบัติงานเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาทั้งในและนอกกระทรวงกลาโหม (กท.)

3. ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย จำนวน 6 เดือน (มกราคม – มิถุนายน พ.ศ. 2566)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของ รร.นร. โดยการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงาน จากนั้นดำเนินการระบุปัญหาและสาเหตุของปัญหาด้วยเครื่องมือแผนภูมิแก้างปลา (Fish Bone Diagram) (มหาวิทยาลัยมหิดล, 2564) จากนั้นดำเนินการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของ รร.นร. ด้วยเครื่องมือ SWOT Analysis กำหนดกลยุทธ์การดำเนินงานด้วยเครื่องมือ TOWS Matrix (Mind Tool Ltd, 2015) จากนั้น ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีของสถาบันการศึกษาอื่น ๆ แนวคิดและหลักการประกันคุณภาพการศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดเป็นระบบ กลไก และแนวทางในการดำเนินงานของ รร.นร. ตามกรอบ Bartlett Model (Bartlett, H. C. & Holman, G. P. & Somes, T. E., n.d.) โดยกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย รายละเอียดตามแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ระเบียบวิธีวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี หลักการที่เกี่ยวข้อง คู่มือ เอกสารทางราชการ บทความวิจัย บทความวิชาการที่เกี่ยวข้องทั้งในรูปแบบเอกสารและข้อมูลในระบบอินเทอร์เน็ตทั้งภายในและต่างประเทศ และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษาทั้งภายในและนอก กท. จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปเป็นผลการวิจัย

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 2 กลุ่ม คัดเลือกด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ดังนี้

2.1 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษา จำนวน 4 นาย แบ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญภายใน กท. จำนวน 2 นาย และผู้เชี่ยวชาญภายนอก กท. จำนวน 2 นาย โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกคือ ต้องมีประสบการณ์ในการเป็นผู้ประเมินภายในทั้งระดับหลักสูตรและระดับสถาบันไม่น้อยกว่า 3 ปี

2.2 ผู้ที่ปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของ รร.นร. จำนวน 6 นาย มีเกณฑ์ในการคัดเลือกคือ 1) เป็นคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาของ รร.นร. และ 2) มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำรายงานการประเมินตนเองในระดับหลักสูตรหรือระดับสถาบัน

3. เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบบันทึกข้อมูล ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย ด้วยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยการวิเคราะห์ค่า IOC (Item of Objective Congruence) พบว่าค่า IOC มีค่าระหว่าง 0.66 – 1.00 และการตรวจสอบความเป็นปรนัยของข้อคำถาม (Objectivity)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการดังนี้

การศึกษาข้อเท็จจริงจากเอกสาร และการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ 1) ผู้ปฏิบัติงานซึ่งถูกสัมภาษณ์ในประเด็นปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงาน จุดเด่น จุดด้อย โอกาส ภัยคุกคาม แนวทางการดำเนินการแก้ไขและพัฒนาการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของ รร.นร. และ 2) ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งถูกสัมภาษณ์ในประเด็นสิ่งที่ควรจัดการ ปัจจัย กิจกรรมที่ควรดำเนินการเพื่อให้การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษามีประสิทธิภาพสูงสุด และศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีของสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation)

6. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

6.1 การศึกษาจากเอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้ทราบสภาพปัจจุบัน ปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของ รร.นร.

6.2 การวิเคราะห์ปัญหา และสาเหตุของปัญหา โดยใช้เครื่องมือแผนภูมิแกงปลา

6.3 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของ รร.นร. โดยใช้เครื่องมือ SWOT Analysis เพื่อให้ทราบจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสในการพัฒนา และภัยคุกคามในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของ รร.นร. เพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดกลยุทธ์การดำเนินงาน

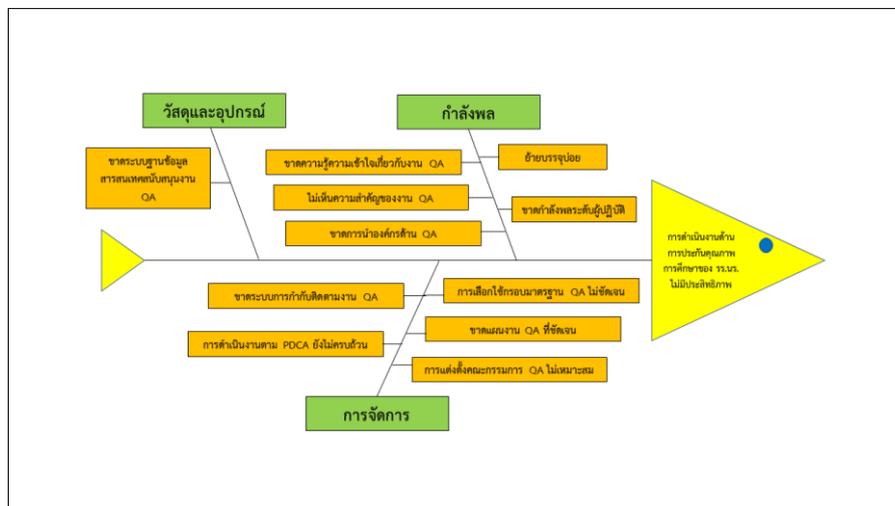
6.4 การพัฒนาระบบ กลไก และแนวทางการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของ รร.นร. ด้วยการศึกษานวนคิด ทฤษฎี หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ปฏิบัติงาน การกำหนดกลยุทธ์การดำเนินงานด้วยเครื่องมือ TOWS Matrix การศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จากสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพัฒนาระบบฯ โดยใช้ Bartlett Model เป็นกรอบในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของ รร.นร.

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ 1) เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของ รร.นร. และ 2) เพื่อพัฒนาระบบ กลไก และแนวทางในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของ รร.นร. ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

ผลการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ซึ่งผู้วิจัยใช้เครื่องมือแผนภูมิแก๊งปลาในการวิเคราะห์ พบปัญหาที่สำคัญ คือ การดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของ รร.นร. ไม่มีประสิทธิภาพ โดยมีสาเหตุหลักและสาเหตุรองของปัญหา ได้แก่ 1) ด้านกำลังพล : กำลังพลที่ปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษายังขาดความพร้อมในการปฏิบัติงาน 2) ด้านวัสดุและอุปกรณ์ : ขาดระบบฐานข้อมูลสารสนเทศสนับสนุนงานการประกันคุณภาพการศึกษา และ 3) ด้านการจัดการ : การจัดการงานด้านประกันคุณภาพการศึกษามีไม่มีประสิทธิภาพ

ภาพที่ 2 แสดงปัญหา สาเหตุหลัก และสาเหตุรองของการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของ รร.นร.

ด้านกำลังพล (Man) จากการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงาน พบปัญหาที่สำคัญคือ กำลังพลของ รร.นร. ยังขาดความพร้อมในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งสามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์ปัญหาได้ดังนี้

- 1) ผู้บริหารระดับสูงของ รร.นร. ยังขาดการนำองค์ความรู้ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม
- 2) กำลังพลของ รร.นร. ส่วนใหญ่ยังขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา
- 3) กำลังพลส่วนใหญ่ยังไม่ให้ความสำคัญกับงานประกันคุณภาพการศึกษาเท่าที่ควร ส่งผลให้การดำเนินงานที่ผ่านมา คือ ขาดความร่วมมือจากกำลังพลในภาพรวม
- 4) การย้ายบรรจุกำลังพลบ่อยครั้งส่งผลให้การดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาขาดความต่อเนื่องและไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร
- 5) ขาดกำลังพลระดับผู้ปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษา เนื่องจากที่ผ่านมาการแต่งตั้งคณะกรรมการและองค์ประกอบของคณะกรรมการยังไม่เหมาะสม

โดยมีข้อมูลสนับสนุนที่ได้จากการสัมภาษณ์ ดังนี้

“บุคลากรยังไม่เข้าใจและเห็นความสำคัญของงานการประกันคุณภาพการศึกษา กำลังพลส่วนใหญ่ยังถือว่างานประกันเป็นการเพิ่มงาน ปัญหาต่าง ๆ ไม่ได้ได้รับการแก้ไข”

ผู้ถูกล้มภาษณ์คนที่ 1, 2 และ 4

“ผู้รับผิดชอบยังมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบประกันคุณภาพการศึกษาไม่เพียงพอสำหรับการเลือกและการนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของ รร.นร.”

ผู้ถูกล้มภาษณ์คนที่ 4, 5 และ 6

“ผู้บังคับบัญชาระดับสูงขาดการนำองค์กร การกำกับติดตามการดำเนินงานในภาพรวม และให้ความสำคัญกับงานประกันคุณภาพการศึกษาค่อนข้างน้อย”

ผู้ถูกล้มภาษณ์คนที่ 1, 3 และ 5

ด้านวัสดุและอุปกรณ์ (Material) จากการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงาน พบปัญหาหลักคือ รร.นร. ยังขาดระบบฐานข้อมูลสารสนเทศที่สนับสนุนงานการประกันคุณภาพการศึกษา โดยมีข้อมูลสนับสนุนที่ได้จากการสัมภาษณ์ ดังนี้

“หน่วยขึ้นตรง รร.นร. ยังขาดการจัดเก็บรวบรวมเอกสาร/หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับงานประกันคุณภาพการศึกษาที่เป็นระบบ และง่ายต่อการค้นหาข้อมูลต่าง ๆ”

ผู้ถูกล้มภาษณ์คนที่ 2, 4, 6

ด้านการจัดการ (Management) จากการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงาน พบปัญหาที่สำคัญในเรื่องระบบการจัดการงานการประกันคุณภาพการศึกษาที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) การแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษายังไม่เหมาะสม กล่าวคือ คณะกรรมการฯ ยังไม่สามารถขับเคลื่อนระบบการประกันคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องคณะกรรมการฯ ที่ถูกแต่งตั้งส่วนใหญ่เป็นผู้บริหาร ส่งผลให้ขาดกำลังพลผู้ปฏิบัติงาน อีกทั้งการย้ายบรรจุกำลังพลบ่อยครั้ง ส่งผลให้การดำเนินงานขาดความต่อเนื่อง กรรมการบางท่านไม่มีความรู้และความเข้าใจในงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาเท่าที่ควร

2) การกำหนดกรอบคุณภาพด้านการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานยังไม่ชัดเจน

3) การกำหนดแผนงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันยังไม่ชัดเจน

4) การดำเนินงานตามวงจรคุณภาพ PDCA¹ ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

5) ขาดกระบวนการในการกำกับติดตามงานที่มีประสิทธิภาพ

โดยมีข้อมูลสนับสนุนที่ได้จากการสัมภาษณ์ ดังนี้

¹ PDCA คือ วงจรคุณภาพการดำเนินงาน ประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การปฏิบัติตามแผน (Do) การประเมินผล (Check) และการนำผลประเมินที่ได้ไปปรับปรุงการดำเนินงานและเป็นข้อมูลในการวางแผนการปฏิบัติงานในปีต่อไป (Action)

“ผู้รับผิดชอบยังมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบประกันคุณภาพการศึกษาไม่เพียงพอสำหรับการเลือกและการนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของ รร.นร.”

ผู้ถูกสัมภาษณ์คนที่ 1, 2 และ 6

“ขาดกระบวนการในการติดตามงาน/ความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามแผนงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของ รร.นร.”

ผู้ถูกสัมภาษณ์คนที่ 2, 3, 5 และ 6

“ไม่มีแผนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจน ไม่มีการกำหนดผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินงานตามองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ตามกรอบฯ ไม่มีการกำกับติดตามผลการดำเนินงานตามกรอบฯ เป็นประจำทุกเดือน”

ผู้ถูกสัมภาษณ์คนที่ 3, 5 และ 6

ผลวิเคราะห์สถานะแวดล้อม (SWOT Analysis) เพื่อประเมินความพร้อมและศักยภาพของ รร.นร. ในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ดังนี้

1. วิเคราะห์จุดแข็ง (Strengths)

- 1.1 รร.นร. มีบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถที่หลากหลายสาขา โดยเฉพาะครู-อาจารย์
- 1.2 มีงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

2. วิเคราะห์จุดอ่อน (Weaknesses)

- 2.1 การปรับปรุงโครงสร้างและการย้ายบรรจุกำลังพลบ่อยครั้ง ส่งผลให้กำลังพลของ รร.นร. ขาดความเชี่ยวชาญในงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา
- 2.2 กำลังพลของ รร.นร. ในภาพรวมให้ความสำคัญ มีความรู้ และมีส่วนร่วมในงานการประกันคุณภาพศึกษาค่อนข้างน้อย ส่งผลให้การดำเนินงานตามวงจร PDCA ยังไม่มีประสิทธิภาพ
- 2.3 ระบบการจัดเก็บเอกสาร/หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับงานการประกันคุณภาพการศึกษายังขาดประสิทธิภาพ (ไม่มีระบบฐานข้อมูลสารสนเทศสนับสนุนการประกันคุณภาพการศึกษา)
- 2.4 ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจเพียงพอ
- 2.5 การนำองค์กรด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของ รร.นร. ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

3. วิเคราะห์โอกาส (Opportunities)

- 3.1 มีการประเมินคุณภาพจากองค์กรภายนอก (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา : สมศ.) เพื่อการสะท้อนผลการดำเนินงาน
- 3.2 มีเกณฑ์คุณภาพที่ใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาที่เป็นมาตรฐาน เช่น เกณฑ์คุณภาพเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ซึ่ง รร.นร. สามารถนำมาปรับใช้ในการดำเนินงานของสถาบันได้
- 3.3 สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ และโรงเรียนนายเรืออากาศนวมินทกษัตริยาธิราชที่พร้อมให้การสนับสนุนช่วยเหลือ และให้คำแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

4. วิเคราะห์ภัยคุกคาม (Threats)

- การกำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้สำหรับการประกันคุณภาพการศึกษาจากหน่วยเหนือ มีการปรับเปลี่ยนเป็นระยะ ส่งผลให้ รร.นร. ต้องปรับเปลี่ยนมาตรฐานตามกรอบมาตรฐานนั้น ๆ

2. ผลการพัฒนาระบบ กลไก และแนวทางการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของ รร.นร.

2.1 การกำหนดกลยุทธ์การดำเนินงาน

การกำหนดกลยุทธ์การดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของ รร.นร. โดยใช้ เครื่องมือ TOWS Matrix พบว่าสามารถกำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินงานได้จำนวน 9 กลยุทธ์ ดังนี้

สถานการณ์ที่ 1 (จุดแข็ง-โอกาส)

กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมจัดการงบประมาณเพื่อสนับสนุนงานการประกันคุณภาพการศึกษา

สถานการณ์ที่ 2 (จุดอ่อน-ภัยคุกคาม)

กลยุทธ์ที่ 2 เร่งรัดการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

สถานการณ์ที่ 3 (จุดอ่อน-โอกาส)

กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมการใช้เกณฑ์คุณภาพที่ได้มาตรฐานและเอื้อต่อการบริหารงานของสถาบัน

กลยุทธ์ที่ 4 เร่งรัดการพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศสนับสนุนงานประกันคุณภาพการศึกษา

กลยุทธ์ที่ 5 ส่งเสริมความร่วมมือของบุคลากรของ รร.นร. ในงานการประกันคุณภาพการศึกษา

กลยุทธ์ที่ 6 พัฒนาประสิทธิภาพระบบการจัดการงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถาบัน

กลยุทธ์ที่ 7 ส่งเสริมการนำองค์กรด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

กลยุทธ์ที่ 8 ส่งเสริมงานด้านการประกันคุณภาพจากความสำเร็จของหน่วยงานอื่น

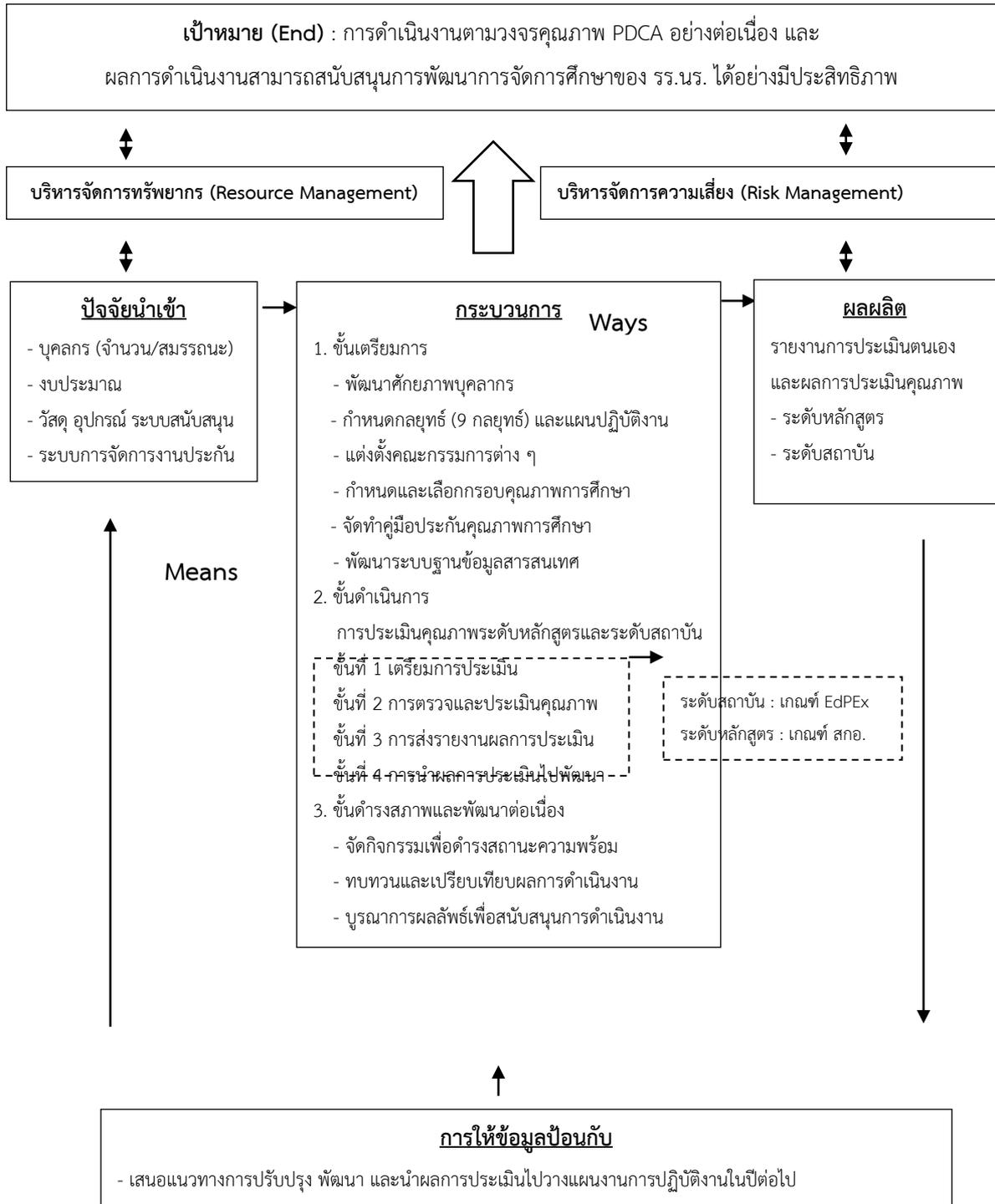
สถานการณ์ที่ 4 (จุดแข็ง-อุปสรรค)

กลยุทธ์ที่ 9 ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมด้วยศักยภาพที่หลากหลาย

2.2 ระบบ กลไก และแนวทางการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของ รร.นร.

การพัฒนาระบบฯ ผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุของปัญหา การวิเคราะห์ สภาวะแวดล้อม การกำหนดกลยุทธ์การดำเนินงานด้วยเครื่องมือ TOWS Matrix จนได้กลยุทธ์ในการดำเนินงาน จำนวน 9 กลยุทธ์¹ และนำผลการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ มาสังเคราะห์เป็นระบบ กลไก และแนวทางในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของ รร.นร. โดยใช้กรอบตามตัวแบบบาร์ตเลตต์ (Bartlett Model) ซึ่งประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมาย วิธีการ เครื่องมือ การบริหารความเสี่ยงในการดำเนินงาน และการบริหารจัดการข้อจำกัดด้านทรัพยากร รายละเอียดดังแผนภาพที่ 3

¹ รายละเอียดตามข้อ 2.1

แผนภาพที่ 3 ระบบ กลไก และแนวทางการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของ รร.นร.

ระบบ กลไก และแนวทางการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของ รร.นร. ที่พัฒนาขึ้นจากงานวิจัยนี้ ให้ความสำคัญกับกระบวนการเชิงระบบ เน้นความเชื่อมโยงกันระหว่างปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และการให้ข้อมูลป้อนกลับ มีการกำหนดหน้าที่ของคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ อย่างชัดเจน

เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนระบบที่พัฒนาขึ้น มีเป้าหมายที่สำคัญ คือ รร.นร. สามารถดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาตามวงจรคุณภาพ PDCA ได้อย่างต่อเนื่อง ผลลัพธ์ของการดำเนินงานสามารถสนับสนุนการพัฒนาการจัดการศึกษาของ รร.นร. ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ระบบยังให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมของ ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ จำนวนและศักยภาพของบุคลากร งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ระบบการจัดการที่ดี เพื่อให้ปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มีความพร้อมสำหรับการสนับสนุนการดำเนินงาน กระบวนการ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนที่สำคัญ คือ 1) ขั้นเตรียมการ ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร การกำหนดกลยุทธ์การดำเนินงานให้ครอบคลุมทั้ง 9 กลยุทธ์ การจัดทำแผนการปฏิบัติงาน การแต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน (คณะกรรมการบริหารกลยุทธ์ การพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษา คณะกรรมการบริหารคุณภาพ คณะกรรมการจัดทำโครงร่างองค์กร และผลลัพธ์ และคณะกรรมการประกันคุณภาพระดับหลักสูตร) ซึ่งคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ มีหน้าที่แตกต่างกัน และสนับสนุนการดำเนินงานระหว่างกัน การกำหนดและเลือกกรอบคุณภาพการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทของ รร.นร. กล่าวคือ การประกันคุณภาพระดับหลักสูตรใช้กรอบคุณภาพจำนวน 6 องค์ประกอบ¹ ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) กำหนด (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2560) ส่วนการประกันคุณภาพระดับสถาบัน ใช้เกณฑ์คุณภาพเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ หรือ EdPEX ที่ให้ความสำคัญกับการจัดการกระบวนการที่ดีและส่งต่อผลการดำเนินงานไปสู่ผลลัพธ์ที่ต้องการ โดยให้ความสำคัญกับการนำองค์กร การกำหนดกลยุทธ์การดำเนินงาน การให้ความสำคัญกับลูกค้า การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ การให้ความสำคัญกับการบุคลากร การปฏิบัติการ การปรับปรุงกระบวนการทำงาน และการรายงานผลลัพธ์ของกระบวนการ (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2560) นอกจากนี้จะต้องจัดทำคู่มือประกันคุณภาพการศึกษา และพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศสนับสนุนการดำเนินงาน 2) ขั้นดำเนินการ เป็นกิจกรรมการประเมินคุณภาพในระดับหลักสูตรและระดับสถาบัน และ 3) ขั้นดำรงสภาพและพัฒนาต่อเนื่อง เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อดำรงสถานะความพร้อม การทบทวนและเปรียบเทียบผลการดำเนินงาน และการบูรณาการผลลัพธ์เพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน เพื่อให้ได้ ผลผลิตที่ต้องการ คือ รายงานการประเมินตนเองและผลการประเมินคุณภาพทั้งในระดับหลักสูตรและระดับสถาบัน อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับการนำข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงและพัฒนา บริหารจัดการทรัพยากรต่าง ๆ ให้พร้อมสำหรับการสนับสนุนงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการบริหารจัดการการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า บริหารจัดการความเสี่ยง ในเรื่องความไม่สมดุลกันระหว่างเป้าหมาย วิธีการทรัพยากรที่มีอยู่ โดยขั้นตอนการประเมินคุณภาพการศึกษาในแต่ละปีการศึกษา จะแบ่งเป็นการประเมินคุณภาพในระดับหลักสูตรและระดับสถาบัน โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานที่สำคัญ 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การเตรียมการตรวจประเมินคุณภาพ

1.1 คณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ วางแผนเพื่อรับการประเมินคุณภาพการศึกษา

¹ กรอบการประเมินคุณภาพระดับหลักสูตร ตามที่ สกอ. กำหนด จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ การกำกับมาตรฐาน ผู้สำเร็จการศึกษา นักศึกษา อาจารย์ หลักสูตร การเรียนการสอนและการประเมินผู้เรียน และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้

1.2 คณะกรรมการที่เกี่ยวข้องจัดทำรายงานการประเมินตนเอง (SAR) ในระดับหลักสูตรหรือระดับสถาบัน แล้วแต่กรณี

1.3 คณะกรรมการที่เกี่ยวข้องจัดส่ง SAR ให้คณะกรรมการประเมินคุณภาพการศึกษาในระดับหลักสูตรหรือระดับสถาบัน แล้วแต่กรณี

1.4 กำหนดวันประเมิน และแจ้งให้หน่วยรับการประเมินทราบล่วงหน้า

1.5 คณะกรรมการที่เกี่ยวข้องจัดเตรียม และเสนอ รร.นร. เพื่อลงคำสั่งแต่งตั้งผู้ประเมินภายในระดับหลักสูตรหรือระดับสถาบัน แล้วแต่กรณี

ขั้นที่ 2 การตรวจประเมินคุณภาพ

2.1 ผู้บริหารและบุคลากรของหน่วยรับการประเมินพร้อมให้ข้อมูลเมื่อมีการร้องขอ และพร้อมสำหรับการสัมภาษณ์จากผู้ประเมิน

2.2 ผู้ประเมินนำเสนอผลการประเมินด้วยวาจา รวมทั้งแนวทางและข้อเสนอแนะในการดำเนินการ และส่งผลการประเมินต่อ รร.นร. ภายใน 7 วัน นับจากวันประเมิน

ขั้นที่ 3 การส่งรายงานผลการประเมิน

ผู้ประเมินส่งรายงานผลการประเมินให้หน่วยที่รับการประเมินทราบ

ขั้นที่ 4 การนำผลการประเมินไปพัฒนาคุณภาพ

รร.นร. นำผลการประเมินไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการปรับปรุง พัฒนา และวางแผนการดำเนินงานของ รร.นร. ในปีการศึกษาต่อไป

การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่พบปัญหาเกี่ยวกับกำลังพลที่ปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของ รร.นร. คือ ผู้บริหารระดับสูงของ รร.นร. ยังขาดการนำองค์กรด้านการประกันคุณภาพการศึกษา กำลังพลของ รร.นร. ส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมในงานการประกันคุณภาพการศึกษาค่อนข้างน้อย อีกทั้งการย้ายบรรจุกำลังพลบ่อยครั้งส่งผลให้การดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาขาดความต่อเนื่อง และไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการประเมินตนเองของฝ่ายศึกษา โรงเรียนนายเรือ เมื่อปีการศึกษา 2564 ที่พบว่าการรับรู้งานด้านการประกันคุณภาพการศึกษายังไม่ครอบคลุมกำลังพลทุกระดับ (โรงเรียนนายเรือ, 2565) จึงส่งผลให้กำลังพลในภาพรวมยังมีความรู้ ความเข้าใจ และเห็นความสำคัญในงานการประกันคุณภาพการศึกษาน้อยตามไปด้วย ดังนั้น รร.นร. จึงต้องมีการดำเนินการเป็นลำดับแรก ๆ คือ การพัฒนาศักยภาพของกำลังพล รร.นร. ให้มีความรู้และความเข้าใจในงานการประกันคุณภาพการศึกษา นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบปัญหาด้านวัสดุและอุปกรณ์ กล่าวคือ รร.นร. ยังขาดระบบฐานข้อมูลสารสนเทศที่สนับสนุนงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา เช่น ระบบที่ใช้ในการจัดเก็บข้อมูล จัดเก็บเอกสารหลักฐานต่าง ๆ การประมวลผล และการนำเสนอข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งปัญหาดังกล่าวยังคงเป็นปัญหาเดิมที่ สมศ.เคยให้ข้อเสนอแนะแก่ รร.นร. เมื่อครั้งมีการประเมินภายนอกรอบที่ 3 ในปี พ.ศ.2556

โดยเสนอแนะให้ รร.นร. พัฒนาระบบฐานข้อมูลสนับสนุนการจัดการศึกษา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2556) ซึ่งสอดคล้องตามที่ระบุในคู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2557 ที่กล่าวไว้ว่าการวัดและวิเคราะห์ผลการดำเนินงานเป็นสิ่งจำเป็นในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา การวัดและวิเคราะห์ผลการดำเนินงานจะไม่สามารถทำได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพหากปราศจากฐานข้อมูลและระบบสารสนเทศที่เป็นจริง ถูกต้องตรงกันทุกระดับ ตั้งแต่ระดับบุคคล ระดับหลักสูตร ระดับคณะวิชา และระดับสถาบัน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2560) นอกจากนี้จากผลการวิจัยในครั้งนี้ยังพบว่า รร.นร. มีปัญหาเกี่ยวกับระบบการจัดการงานประกันคุณภาพการศึกษา คือ การกำหนดกรอบคุณภาพที่ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานยังไม่ชัดเจน อีกทั้งการดำเนินงานประกันคุณภาพตามวงจรคุณภาพ PDCA ของ รร.นร. ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และขาดกระบวนการในการกำกับติดตามงาน/การติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงาน ซึ่งกระบวนการดังกล่าวข้างต้นถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของงานประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปรียา สงค์ประเสริฐ (2564) ที่ระบุว่าการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ มีความต่อเนื่อง ตรวจสอบได้ และมีความเชื่อถือได้ ตามหลักการ PDCA อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอัญชลี โพทวิ และ มนตรี วงษ์สะพาน (2564) ที่ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษา หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ซึ่งผลการวิจัยที่สำคัญคือ การประกันคุณภาพการศึกษาจะต้องมีคู่มือ ระบบ และกลไก เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานของสถาบัน

จากผลการวิจัยที่พบว่าแนวทางในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของ รร.นร. ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และข้อมูลป้อนกลับ และควรเลือกใช้เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) เป็นกรอบมาตรฐานในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับสถาบันของ รร.นร. นั้น สอดคล้องตาม มศว. ซึ่งก็เลือกใช้เกณฑ์ EdPEX เป็นกรอบในการควบคุมมาตรฐานการจัดการศึกษาของสถาบัน และยังสอดคล้องตามที่ Liviu Matei and Julia Iwinska (2016) ได้กล่าวถึงวิธีคิด 5 ประการ ของฮาร์วีย์และกรีนเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษานั้นจะต้องมุ่งสู่ความเป็นเลิศ กล่าวคือการจัดการศึกษาต้องคำนึงถึงมาตรฐานสูงสุดที่ควรจะเป็น และให้ความสำคัญกับการจัดการกระบวนการ (Process) เพื่อส่งผ่านไปยังผลลัพธ์ที่ต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเกณฑ์ EdPEX ที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการเชิงระบบและให้ความสำคัญกับกระบวนการ (เกณฑ์ EdPEX หมวดที่ 1 – 6) มีการประเมินกระบวนการ ได้แก่ มีแนวทางการดำเนินงาน (Approach) มีการถ่ายทอดงานเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ (Deployment) มีการเรียนรู้ (Learning) และการบูรณาการกระบวนการทำงานระหว่างกันในสถาบัน (Integration) (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2560) ทำให้มั่นใจว่าตัววัด สารสนเทศ และระบบการปรับปรุง ส่งเสริมซึ่งกัน และสร้างความสอดคล้องระหว่างกระบวนการต่าง ๆ ในระบบ เพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ระดับองค์กร นอกจากนี้มีการประเมินผลลัพธ์การดำเนินงานในปัจจุบัน (Level) มีการศึกษาแนวโน้มผลลัพธ์การดำเนินงานที่ดีขึ้น (Trend) มีการเปรียบเทียบผลการดำเนินงานกับคู่แข่งที่เหมาะสม (Comparisons) และมีการบูรณาการผลลัพธ์การดำเนินงาน กระบวนการทำงาน เพื่อสนับสนุนการบรรลุเป้าหมาย

ด้านการจัดการศึกษาของสถาบัน ซึ่งหาก รร.นร. นำเกณฑ์ EdPEX มาใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ร่วมกับมีระบบการกำกับติดตามการดำเนินงานตามวงจรคุณภาพ PDCA ที่ดี ย่อมส่งผลให้การบริหารการศึกษาของ รร.นร. มีประสิทธิภาพ และสามารถส่งผ่านผลผลิต คือ นร.ที่มีสมรรถนะตามที่ ทร. ต้องการต่อไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. รร.นร. มีระบบและกลไกในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจน มีประสิทธิภาพ มีมาตรฐาน ทุกคนเห็นภาพตรงกัน และสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของชาติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อันจะส่งผลให้ รร.นร. ก้าวไปสู่ความสำเร็จในการบริหารการศึกษาที่เป็นเลิศทั้งในระยะสั้นและระยะยาว
2. รร.นร. ได้ผลสะท้อนกลับที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาในแต่ละปีการศึกษาที่ตรง และเป็นประโยชน์ต่อการบริหารการศึกษา ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาครูอาจารย์ การพัฒนานักเรียนนายเรือ การพัฒนาระบบสารสนเทศและสื่อการสอน และการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในของ รร.นร.
3. รร.นร. สามารถผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้และสมรรถนะหลักที่สอดคล้องตามที่ ทร. ต้องการ
4. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดมีความมั่นใจในคุณภาพการจัดการศึกษาของ รร.นร.
5. รร.นร. มีความพร้อมสำหรับการประเมินคุณภาพการศึกษาทั้งในระดับหลักสูตร และในระดับสถาบัน จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตลอดเวลา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 รร.นร. ควรนำปัญหา สาเหตุของปัญหาที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งประกอบด้วยปัญหาด้านกำลังพล ด้านวัสดุและอุปกรณ์ และด้านการจัดการระบบการประกันคุณภาพการศึกษาไปพิจารณาและจัดลำดับความสำคัญและความเร่งด่วนของปัญหา เพื่อวางแผนแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้หมดสิ้นไป

1.2 รร.นร. ควรนำระบบ กลไก และแนวทางในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาที่ได้จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ไปปรับใช้เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของ รร.นร. โดยเฉพาะการใช้เกณฑ์ EdPEX เป็นกรอบในการประเมินคุณภาพการศึกษาในระดับสถาบันแบบค่อยเป็นค่อยไป เนื่องจากเป็นเกณฑ์ที่ได้รับการยอมรับแล้วว่าสามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาได้จริง

1.3 สถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาอื่น ๆ สามารถนำระบบ กลไก และแนวทางที่ได้จากงานวิจัยในครั้งนี้ไปปรับใช้ในการดำเนินงานในสถาบันการศึกษาของตนเองได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยเพื่อติดตามและประเมินผลความสำเร็จภายหลังจากที่ รร.นร.นำระบบ กลไก และแนวทางในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาที่ได้จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของ รร.นร.

2.2 ควรวิจัยเพื่อศึกษาความพร้อมและแนวทางในการพัฒนาระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศสนับสนุนงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของ รร.นร.

บรรณานุกรม

คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา. (2564). *ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา หน่วยงานประเมินคุณภาพภายนอกระดับอุดมศึกษา*. [เอกสารไม่ได้ตีพิมพ์].

ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา. เรื่อง หลักเกณฑ์การประกันคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาในส่วนที่เกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายใน การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา และการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (14 พฤศจิกายน 2565). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 139 ตอนพิเศษ 268 ง. หน้า 58 – 66.

ปรียา สงค์ประเสริฐ. (2564). รูปแบบการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์*. 6, (3), 33-47.

มหาวิทยาลัยมหิดล, คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล. (2564). *วิเคราะห์ถึงราก (Root Cause Analysis) ช่วยแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน*.

https://www.si.mahidol.ac.th/th/division/um/download_detail.asp?id=41

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ฝ่ายพัฒนาคุณภาพ. (2560). *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในส่วนงานสนับสนุนวิชาการ (AS –EdPEX) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ.2562. (1 พฤษภาคม 2562). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก. หน้า 72 – 73.

โรงเรียนนายเรือ, ฝ่ายศึกษา. (2565). *รายงานการประเมินตนเองของ ฝ่ายศึกษา โรงเรียนนายเรือ ประจำปีการศึกษา 2564*. [เอกสารไม่ได้ตีพิมพ์].

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2560). *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2557 (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. ภาพพิมพ์.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2556). *รายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม ระดับอุดมศึกษา โรงเรียนนายเรือ*. [เอกสารไม่ได้ตีพิมพ์].

อัญชลี โปทวิ และ มนต์รี วงษ์สะพาน. (2564). การพัฒนาระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษา
หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. *วารสาร
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*. 12, (1), 294-304.

Mind Tool Ltd. (2015). *หลักการวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis)*. <https://shorturl.asia/FgEkH>

Bartlett, H. C., Holman, G. P., Somes, T. E. (n.d.). *The Art of Strategy and Force Planning*.
(n.p.), pp. 17-33.

Matei, L. and Iwinska, J. (2016). *Quality Assurance in Higher Education : A Practical
Handbook*. Central European University Yehuda Elkana Center for Higher Education
Budapest. Hungary. pp. 12 – 17.